

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO

Ocena pracy ucznia i jego postępów w nauce, w przypadku przedmiotu *język polski*, powinna odzwierciedlać przede wszystkim stan opanowania wiedzy i umiejętności wykorzystywania zdobytych informacji. Ponadto ocenie podlega aktywność i inicjatywa podczas zajęć oraz wkład pracy, sumienność i rzetelność przy wykonywaniu różnego rodzaju zadań.

W PSO zaproponowano głównie ocenianie kształtujące, które ma tę zaletę, że wskazuje mocne i słabe strony uczniów. Ułatwia to korygowanie błędów i niwelowanie niedociągnięć podopiecznych w uczeniu się ojczystego języka. Ważne jest bowiem nie tylko zdanie egzaminu maturalnego, lecz także sprawne posługiwanie się językiem jako podstawowym narzędziem komunikacji w różnych sytuacjach życiowych.

Sprawiedliwe ocenianie jest bardzo trudne do osiągnięcia. Dobrze wystawiona ocena realizuje trzy podstawowe funkcje: klasyfikacyjną, diagnostyczną i motywacyjną.

Nauczyciel, dążąc do maksymalnej obiektywizacji, musi pamiętać o wychowawczej funkcji oceny. Uczeń powinien mieć świadomość, że ocenia się nie jego osobę czy cechy charakteru, lecz stopień opanowania materiału nauczania oraz jakość wykonania zadania. Nauczyciel, by zindywidualizować ocenianie, może wprowadzić dodatkowo oceny opisowe i punktowe lub procentowe. Trudność ewaluacji polega na tym, że nauczyciel powinien znaleźć rozsądny kompromis między tendencją do obiektywizacji oceniania (np. sprawdzanie wiedzy za pomocą testów) a indywidualizacją, tak ważną szczególnie w przedmiotach humanistycznych.

Kolejne istotne elementy to częstotliwość oceniania i proporcje między ocenami za prace pisemne i za bardziej rozbudowane wypowiedzi ustne. Uczeń, z uwagi na wymagania stawiane przez współczesność, powinien być przygotowany do dłuższych, swobodnych i twórczych wypowiedzi ustnych. W ich ocenie można uwzględnić:

- pomysłowe, oryginalne opracowanie tematu;
- samodzielność opracowania zagadnienia;
- przejrzystość układu, kompozycję wypowiedzi;
- jasność i precyzję wyrażanych myśli;
- poprawność językową;
- bogactwo słownictwa;
- unikanie schematów i szablonów językowych;
- wystrzeganie się wyrazów i zwrotów modnych.

Oprócz oceniania wcześniej przygotowanych wypowiedzi warto odnotowywać w postaci plusów i minusów udział uczniów w dyskusji czy ich aktywność na lekcji. Za określoną liczbę plusów można postawić pod koniec semestru odpowiednią ocenę pozytywną, za minusy natomiast – negatywną.

Sprawdzanie zdobytej wiedzy może odbywać się poprzez testy wyboru (jedna właściwa odpowiedź z kilku podanych), a weryfikowanie umiejętności na zasadzie testów praktycznych oraz sprawdzianów badających czytanie ze zrozumieniem, w tym tekstu nieartystycznego (publicystycznego, popularnonaukowego, naukowego). Ze względu na zredukowaną liczbę godzin języka polskiego nie powinno się wprowadzać zbyt wielu podsumowujących prac klasowych.

Oceny z kartkówek z treści lektur nie podlegają poprawie. Uczeń po usprawiedliwionej nieobecności ma obowiązek zgłoszenia się do napisania zaległej kartkówki lub sprawdzianu na pierwszych zajęciach po powrocie do szkoły. W klasach maturalnych powtórki materiału ze wszystkich epok, zakończone sprawdzianami (ocena wagi 0,6), mają charakter obowiązkowy.

Ocenianie może ułatwić grupowa realizacja projektu edukacyjnego. Zadania wyznaczone poszczególnym zespołom będą okazją do praktycznego zastosowania zdobytych wcześniej wiadomości i umiejętności, co pozwoli w miarę wszechstronnie ocenić efekty semestralnej czy całorocznej pracy.

Osiągnięcia uczniów wykraczające poza poziom podstawowy powinno się oceniać indywidualnie, w zależności od profilu klasy, możliwości i zainteresowań danej osoby, przede wszystkim zaś biorąc pod uwagę jej zaangażowanie, rozwój i postępy.

Przy ocenianiu można wykorzystać poniższą charakterystykę.

Ocena niedostateczna (1)

Uczeń:

- nie zdobył podstawowych wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej;
- nie interesuje się przebiegiem zajęć;
- nie uczestniczy w lekcji;
- opuszcza prace klasowe, sprawdziany, kartkówki;

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- ma fragmentaryczną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- pobieżnie zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go z pomocą nauczyciela;
- rozpoznaje podstawowe związki przyczynowo-skutkowe;
- sytuuje w czasie i przestrzeni tylko najważniejsze wydarzenia literackie;
- rozpoznaje przybliżony czas powstania wskazanego tekstu kultury na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej;
- odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisanym;
- wykorzystuje z pomocą nauczyciela znalezione informacje;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega niektóre typy błędów językowych;
- przedstawia przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje z pomocą nauczyciela teksty własne;
- aktywnie słucha wykładu i określa jego tematykę.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- ma niepełną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie przeprowadza chociaż fragmentaryczną jego interpretację;
- wiąże elementarne fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- selekcionuje podstawowe wydarzenia literackie;
- przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) określonej epoce literackiej;

- odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach pisanych, dokonuje ich wspólnej analizy porównawczej;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w typowych sytuacjach;
- dobrze zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie;
- rozpoznaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz określa jego powiązania z kontekstem historycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy wskazanego tekstu kultury;
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa podstawowe funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;

- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w różnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- sprawnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji określonego tekstu kultury;
- odszukuje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury;
- samodzielnie ocenia wydarzenia kulturalne;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami;

- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- w 100% opanował wiedzę i umiejętności z podstawy programowej lub wykraczające poza nią, posługuje się nimi w różnych trudnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;
- samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury;
- zna literaturę dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;
- odnajduje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej, stosując zróżnicowane formy wypowiedzi;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;

- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy i ich uzasadnienie;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami, wyciąga wnioski;
- samodzielnie rozwija swoje zainteresowania;
- potrafi swoją wiedzę zainteresować innych;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji i na zajęciach pozaszkolnych.

Ocena pozwala stawiać diagnozy, określać poziom przyswojenia wiedzy oraz umiejętności wymienionych w podstawie programowej, wskazywać niedociągnięcia i braki oraz sposoby ich uzupełnienia. Pełni więc funkcję zarówno dydaktyczną, jak i wychowawczą. Powinna być zatem rzetelna oraz – przede wszystkim – jawna. Ma mobilizować uczniów do poszerzania już zdobytej wiedzy, a także do opanowywania nowych umiejętności.

Nauczyciel, by był wiarygodny, jest zobowiązany ustalić jasne kryteria oceniania, przekazać je uczniom i – w razie wątpliwości – przedstawić dodatkowe wyjaśnienia.

Ocenie mogą podlegać:

- praca klasowa ,
- test,
- sprawdzian,
- kartkówka,
- pisemna praca domowa,
- referat,
- odpowiedź ustna,
- udział w dyskusji, aktywność
- praca samodzielna na lekcji,
- praca w grupach na lekcji,
- ćwiczenia i zadania praktyczne,
- prezentacje,
- aktywność na zajęciach szkolnych i pozaszkolnych,
- wykonanie pomocy dydaktycznych.
- czytanie ze zrozumieniem

Przy wystawianiu oceny końcowej powinny być uwzględnione następujące elementy:

- wiedza,
- umiejętności,
- aktywność,
- samodzielność,
- zaangażowanie,
- systematyczność.

Ocena pracy klasowej (wypracowania) wg WZO (waga 6) i kryteriów CKE
(informator maturalny do j. polskiego)

punkty ocena

35- cel

34-32 bdb

31-27 db

26-20 dst

19-14 dop

13-0 ndst